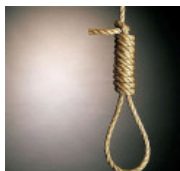

NYISD LE A RÉSZLETEKHEZ!

Jog az öngyilkossághoz - avagy hogyan viszonyul a jog az öngyilkossághoz és annak segítéséhez?

2020.12. 3. Jogi Fórum / Papp-Nagy Zsolt

Az emberi önrendelkezés magában foglalja az öngyilkossághoz való jogot - mondta ki a német Alkotmánybíróság, egyben alkotmányellenesnek minősítve az elkövetéshez üzletszerűen segítséget nyújtók büntetéssel való fenyegetését is. De hogyan is viszonyul a jog a 'magányos' és az 'asszisztált' öngyilkossághoz? És mi a helyzet hazánkban?

Éld át az új magyar filmélményt!

FILMIO

A felvilágosodás koráig az élet nem állam általi elvételét a közösség rendje elleni lázadásnak minősítették, amelyet a közösség az öngyilkos testének büntetésével (pl. testüket a temetőn kívül földelték el) és vagyonának elkobzásával torolt meg. Ezt söpörte el a polgári forradalmak eszmevilága - e kortól kezdődően már nem hittek a posztmortális büntetések visszatartó erejében, felismerték, hogy a megbecstelenítő procedura csak a hátrahagyott családtagok számára jelent fájdalmat, ahogyan a vagyonelkobzás is őket sújtja.

A mai jog a hagyományos okok miatti „magányos” öngyilkossághoz nem párosít szankciót. Hagyományos oknak számít a pszichiátriai betegség (depresszió, addiktív betegségek, schizophrenia) - az ezzel összefüggésben elkövetett öngyilkosság - a statisztikák szerint - az öngyilkosságok

90%-t teszi ki. A **suicidium jog általi legalizálása** ugyan megtörtént, **azonban etikai szempontból a társadalmak nagy része - így a magyar társadalom is, negatívan ítéli meg az öngyilkosságot**, melyet jól szemléltet **Kereszty Évának**, az **SZTE Igazságügyi Orvostani Intézet** egyetemi docensének azon nyilatkozata, mely szerint *"előfordul, hogy az öngyilkosságot elkövető hozzátartozói azt kérik az igazságügyi orvostól, hogy a halottvizsgálati bizonyítvány balesetet, ne pedig öngyilkosságot tartalmazzon, továbbá legyen feltüntetve bonctani alapdiagnózisként a súlyos tudtazavar."*

De mi a helyzet például egy halálos betegnél, aki reménytelen helyzetére tekintettel kíván öngyilkosságot elkövetni, és ehhez más segítségét veszi igénybe? Hogyan viszonyul a jog az asszisztált öngyilkossághoz?

Az **öngyilkosságban közreműködés** kérdését vizsgálva - **Filó Mihály** büntetőjogász felosztását követve - **Európában három modell** létezik. Vannak államok, az öngyilkossághoz kapcsolódó **quasi-részesi magatartásokat büntetni rendelik** (pl. Franciaország), más államok a **büntethetőséget szubjektív feltétellel korlátozzák**, azaz a tettes önös érdekből való közreműködését büntetik (hatályos jogunk szerint ez nyereségvágnak, aljas indoknak feleltethető meg), mint pl. Svájcban.

Vannak továbbá államok, amelyek **teljességgel lemondanak arról, hogy az öngyilkosság szándékos támogatását büntetéssel fenyegezzék**. Utóbbi kategóriába tartozik **Németország**, ahol **február végén jelentős változás** történt az asszisztált öngyilkosság szabályozásában. A német **Alkotmánybíróság** forradalmi döntésében megállapította, hogy az **emberi önrendelkezés magában foglalja az öngyilkossághoz való jogot is**. Valamint az **öngyilkosság elkövetéséhez üzletszerűen segítséget nyújtó**, azt lehetővé tevő, elősegítő vagy megszervező személyek és szervezetek **büntetéssel való fenyegetését alkotmányellenesnek minősítette**. A „nem üzletszerű” közreműködés korábban sem volt büntetendő, azonban úgy ítélte meg a testület, hogy az önrendelkezésen alapuló halálválasztás jogának gyakorlati érvényesítéséhez szükséges a megfelelő szervezetek tevékenységének engedélyezése is. A határozat meghozatalát, ahogy **Tóth J. Zoltán** alkotmányjogász fogalmazott, „a személyek lelki-szellemi integritásának tisztelete vezérelte, mely egyúttal biztosítani képes az állam világnézeti semlegességét is: azt a követelményt, hogy a 'jó életre' vonatkozó döntéseket maguk az egyes személyek hozzassák meg, és semmilyen külső eszme, ideológia, világnézet vagy társadalmi norma oltárán ez az autonóm döntés ne legyen feláldozható”.

Mi a helyzet hatályos jogunkban, biztosítja-e az állam, hogy a 'jó életre' vonatkozó döntéseket maguk az egyes személyek hozzassák meg?

Az **Alkotmánybíróság** az **22/2003. (IV. 28.) számú, ún. első eutanázia határozatában** kitért az (asszisztált) öngyilkosság kérdésére is. **Az eutanázia és az asszisztált öngyilkosság elhatárolandó egymástól**. Míg eutanázia esetén az ölési cselekményt közvetlenül az arra feljogosított orvos hajtja végre, addig asszisztált öngyilkosság esetén az orvos „csak” segít az öngyilkosság végrehajtásában, például biztosítja a menthetetlen beteg számára a gyógyszereket, amiket az saját magának ad be (a szakirodalomban az asszisztált öngyilkosságot az eutanázia különleges formájaként is jelölik, valamint az eutanáziát asszisztált suicidiumnak is minősítik).

A határozat – többek között – megállapítja, hogy a **saját haláláról való döntés mindenkit megillet, függetlenül attól, hogy egészséges vagy beteg**. Továbbá deklarálva lett, hogy egy **világnézeti szempontból semleges alkotmányos alapokon álló jogrendszer sem helyeslő, sem helytelenítő álláspontot nem foglalhat el** az ember saját életének befejezését elhatározó döntésével kapcsolatban, „*itt olyan szféráról van szó, melytől az államnak főszabályként távol kell tartania magát*”. Azonban az AB álláspontja szerint, **amennyiben** a gyógyíthatatlan beteg életének emberi méltóságával összeegyeztethető befejezéséhez **orvosának segítségét kívánja igénybe venni**, valamilyen szer vagy készítmény beadásával, rendelkezésére bocsátásával (pl. felírja a halálos gyógyszert) vagy más módon, **alkotmányosság megítélése szempontjából már nem tekinthető az életével, illetőleg a halálával kapcsolatos önrendelkezési joga törvény általi nem korlátozható részének**.

Hazánkban mind az eutanázia, mind az asszisztált öngyilkosság tilalmazott, aki előbbieket megvalósítja, **bűncselekményt** követ el.

A német alkotmánybírák az év eleji határozatukban hasonló megállapításra jutottak „*az államnak az életvégi döntésektől való tartózkodása kérdésében*”, azonban véleményük szerint ez nem csupán az **életfenntartó kezelés** abbahagyására, **visszautasítására** korlátozódik (ez a jog **Magyarországon is megilleti a beteget**), hanem kiterjed az élet tevőleges elvételére is. Sőt, a **karlsruhe-i testület** szerint, **e döntés joga bármely esetben megilleti az egyént, akármilyen okból is döntsön így**.

A magyar és a német alkotmánybírák eltérő álláspontja az asszisztált öngyilkosságot illetően - lényegében - **az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jogok egymáshoz való viszonyának az értelmezéséből** (is) fakad. A **német Alaptörvény** a legfontosabb alapértéknek az ember méltóságot tartja, amellyel szemben bármely jognak, így az élethez való jognak is meg kell hajolnia, azaz ha határhelyzetekben (pl. mint az asszisztált öngyilkosság) ütköznek egymással, a méltóság védelme megelőz minden más szempontot. Ezzel szemben a **magyar AB az emberi élethez és az emberi méltósághoz való jogokat elválaszthatatlan egységet alkotó oszthatatlan és korlátozhatatlan alapjogként** ismeri el. Ugyanakkor az AB nem zárta ki, hogy egyszer a jövőben az embereknek joguk lehet ténylegesen is rendelkezni a saját életük felett, illetve az állam nem kényszeríti életük továbbélésére azokat, akik ezt nem akarják.

A **Legfelsőbb Bíróság** a '80-as évek elején foglalkozott az **öngyilkossághoz kapcsolódó (büntetőjogi) kérdésekkel**, arra jutott, hogy az öngyilkosságot „*a közfelfogás elítéli, és az erkölcsi normákkal is ellentétes*”, ezért annak megelőzése érdekében a **régi Btk.**, vagyis az **1978. évi IV. törvény** az ahhoz kapcsolódó, járulékos jellegű magatartásokat (az arra való rábírást és az ahhoz való segítségnyújtást) bűncselekménynek nyilvánította. A **hatályos Btk. is büntetni rendeli az öngyilkosságban közreműködést**. A bűncselekményt az követi el, *"aki más öngyilkosságra rábír; vagy ennek elkövetéséhez segítséget nyújt."* Amennyiben az öngyilkosságot megkísérlik vagy elkövetik, úgy **1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel** számolhat a segítséget nyújtó. Súlyosabban büntetendő a bűncselekmény, ha a 18. életévét betöltött személy 18. életévét be nem töltött személyt bír öngyilkosságra, vagy ennek elkövetéséhez nyújt segítséget.

Az EU-nak, valamint az Európa Tanácsnak nincsen az eutanáziát és az asszisztált öngyilkosságot tiltó rendelkezése, azok alkalmazásáról (akár csak az egyikről vagy mindkettőről) bármely ország szabadon dönthet.

Amennyiben az ismeretek szintje, az intézmények állapota, fejlettsége-fejletlensége és egy sor további tényező - ahogyan azokat az AB a fenti határozatában kifejtette -, amelyek befolyással lehetnek az **életvégi döntések alkotmányos megítélésére**, úgy alakulnak, hogy az eutanázia és/vagy az asszisztált öngyilkosság hazánkban legalizálásra kerülnek, a megfelelő garanciális szabályozás kidolgozása, többek között, hogy a halálválasztás önkéntes és jól megfontolt legyen, elengedhetetlen lesz. A szabályozás kialakításához a különböző tudományterületek közötti diskurzus szükséges (**Filó**), továbbá számos ország szabályozási modellje (Németország, Svájc, Kanada, stb.) mintaként szolgálhat. Olyan megoldást kell találni, amely „mindenki” által elfogadható jogi és etikai követelményeket állapítanak meg.

Tetszik 4 embernek tetszik. [Regisztrálj](#), hogy megnézd, mi tetszik az ismerőseidnek.

[Megosztás](#) | [nyomtatás / pdf](#)